

دو گفتار

پژوهشی بلاغی درباره اشعار

داراب افسر بختیاری

داراب رزینی بختیاری

ثریا اسلامی خو

انتشارات نیونه

- سرشناسه: اسلامی خو، ثریا، ۱۳۵۵ -
- عنوان و نام پدیدآور: دو گفتار: پژوهشی بلاغی درباره اشعار داراب افسر بختیاری و داراب ربیسی بختیاری/ ثریا اسلامی خو؛ دیباچه و ویرایش فنی عباس قنبری عدیوی.
- مشخصات نشر: شهرکرد: نویسه، ۱۳۹۶.
- مشخصات ظاهری: ۸۰ ص: ۵/۲۱×۱۴/۵ س.م.
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۷۳-۵۰-۸
- وضعیت فهرست نویسی: فیبا
- یادداشت: کتابنامه
- عنوان دیگر: پژوهشی بلاغی درباره اشعار داراب افسر بختیاری و داراب ربیسی بختیاری.
- موضوع: افسر بختیاری، داراب، ۱۲۷۹-۱۳۵۰ -- نقد و تفسیر
- موضوع: ربیسی بختیاری، داراب، ۱۳۳۰ -- نقد و تفسیر
- ع: شعر بختیاری -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
- موضوع: Bakhtiari poetry -- ۲۰th century -- History and criticism
- شناسه اثر: ربی عدیوی، عباس، ۱۳۴۶ -، ویراستار، مقدمه نویسنده
- رده بندی ی. ک. ۹۴۰: ۵۲۲/۸۳ ی ۷۹۵۳ PIR
- رده بندی دیویی: ۳۱۰.۴۸
- شماره کتاب شناسی ملی: ۴۷۰۰۷۶

انتشارات نویسه

شهرکرد، میرآبادغربی، بلوار فرهنگ، خیابان حکیم نظامی، کد پستی ۱۳۵۰، پلاک ۸.

تلفکس: ۰۳۸-۳۲۲۵۰۳۵۰ / همراه: ۰۹۱۰۱۸۱۰۲۰۸

www.niyusha.irodivi46@yahoo.com

دو گفتار؛ پژوهشی بلاغی درباره اشعار داراب افسر بختیاری و داراب ربیسی بختیاری

ثریا اسلامی خو

دیباچه و ویرایش فنی: دکتر عباس قنبری عدیوی

طرح جلد: طوبا محمدخان خیرآبادی

طراحی و تنظیم: مرضیه احمدی و زینب قنبری

بازبینی نهایی: ملیحه صادقی

نمونه خوان: مریم و فاطمه قنبری عدیوی - حمید اسلامی باباحیدری

چاپ نخست: ۱۳۹۶ شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۷۳-۵۰-۸

لیتوگرافی: سروش؛ چاپ: نقشینه

فهرست کتاب

۹.....	دیباچه
۱۵.....	مقدمه
۲۱.....	گفتار نخست: بررسی کنایه در دیوان داراب افسر بختیاری
۴۹....	گفتار دوم: بررسی تشبیه و انواع آن در مجموعه اشعار گنجینه بختیاری
۷۷.....	مجموعه عکس‌هایی از داراب افسر بختیاری

مقدمه

منطقه بختیاری به وجود اعران و سُرایندگان بومی و گویشی سرای بسیاری مباحثات می‌کند که نام و شعرشان نسبت به بخش محافل و مجالس ادبی و هنری است. در کتاب حاضر را با نام دو گفتار، ویژگی‌های بلاغی شعر دو شاعر فرهیخته و ارجمند، آ. داراب افسر بختیاری و آ. داراب ریسی بختیاری به علاقه‌مندان تقدیم می‌کنم.

داراب افسر بختیاری در سال ۱۳۷۹ هـ.ش. در چغادر بختیاری متولد شد. پدرش «آ. اصلان» از طایفه احمدخسروی و مادرش بی‌بی گره، دختر حسینقلی‌خان ایلخانی بود. کودکی‌های داراب افسر (۱۳۷۹-۱۳۵۰ هـ.ش.) در میان کوه‌های شگفت‌انگیز بختیاری، لاله‌های واژگون، غوغای ایل و کوچ و مردمان ساده و صمیمی گذشت و این‌ها همه در روح او آن چنان ژرف تاثیر نهاد که جلوه‌های آن در شعر وی، شگرف و بدیع بوده و سرشار از این تصاویر زیباست. داراب در مکتب، خواندن و نوشتن را

آموخت و در کتابخانه دایی خود، سردار اسعد بختیاری، این فاتح مشروطه که خود ادیبی اندیشه‌مند بود، به گنجینه بزرگی از تاریخ و ادبیات ایران و جهان دسترسی داشت و توانست که جام وجود خود را از این دریای علم و معرفت لبریز نماید و غنای وجود خویش را در شب‌های شاهنامه‌خوانی خسرو و شیرین‌خوانی و ابیات شورانگیز فولکلوریک بختیاری، در پیوند میان شعر و موسیقی بیابد. داراب افسر در طول سفرهای زیادی که به اصفهان و تهران داشت، توانست با شعرا و اندیشه‌مندان هم عصر خویش همانند: ملک الشعرا بهار، پژمان بختیاری و بسیاری دیگر از فرزندگان، مجالست و دوستی نماید و با شرایط سیاسی اجتماعی آن روز کشورش آشنا شود. حاصل این همه توان شعر داراب افسر بختیاری است که تنها قسمتی از اشعار او را در اینجا می‌آورد. حتی همین نیز آن چنان سرشار از استحکام، ظرافت و تصاویر زین شاعرانه بوده و معانی بلند عارفانه، وطن‌پرستانه و عاشقانه را در خرد جای داده است که مورد تحسین فرهیختگان هم‌زمان و بعد از خود قرار گرفته است. او آن چنان با قدرت و صلابت، کلام و زبان بختیاری را به زیبایی و به سر جاری ساخت، که اینک فرهیختگان دیار بختیاری او را پدر شعر بختیاری می‌نامند. همچنان که ملک‌الشعرا بهار گفته بود: «کاری که فردوسی در مورد زبان فارسی انجام داد؛ افسر در زبان بختیاری انجام داده است».

داراب افسر در سال ۱۳۲۰ هـ.ش. از چغاقور بختیاری به اصفهان رفته و ساکن گردید ولی از هر فرصتی برای بازگشت به بختیاری و دیدار مردمان مهربان دیارش، تا زمانی که بیماری او را از پای نینداخته بود،

استفاده می‌کرد. اشعار این شاعر شوریده بختیاری آمیزه‌ای از جلوه‌های زندگی، اندیشه‌های والا، عرفان، احساسات میهن‌پرستانه و عشق به سرزمین بختیاری است که نمود آن را در شعرهای «رستاخیز مسجد سلیمان»، «خدایه»، «هَمیلا» و «کلاریه» به درستی می‌توان دید. جدای از همه این‌ها، افسر که همواره شیفته مولایش حضرت علی ابن ابیطال (ع) بود، شعر مدح حضرتش را همیشه با شور و اشتیاق وصف ناپذیر می‌خواند و تا واپسین دم حیاتش نام علی (ع) بر زبانش جاری بود. شعر «مرویه» حماسه نبرد حضرت علی (ع) در جنگ خندق، از شاهکارهای مهم شعر به زبان بختیاری است.

داراب افسر بسیار مهربان، خوش‌سخن و نیک‌رفتار بود، محضرش شوری داشت و کلامش گری‌ناص، برای سخاوت و بخشش به دیگران حد و مرزی نمی‌شناخت؛ بارها او را دیدم که در سرمای زمستان کت خود را به فقیری رهگذر بخشید. افسر کتاب‌رمانی هم به نثر نوشته به نام «گل سعادت» که ماجراهایش در سرزمین بختیاری می‌گذرد، اما هنوز چاپ نگردیده است. کتاب دیگر وی که «تاریخ بختیاری» نام داشته، دیگر در دسترس نیست و اوراق آن از بین رفته است.

داراب افسر دو بار ازدواج کرد که حاصل آن پنج فرزند است. همسر اول وی، دختر عمویش بی‌بی فاطمه کریمی و همسر دیگرش خانم عطیه خضوئی بود. شاعر در سال‌های آخر عمر، به علت بیماری خانه‌نشین بود و عطیه خانم همسرش از او پرستاری می‌کرد تا اینکه در یکی از روزهای پاییز سال ۱۳۵۰ هـ.ش. در اصفهان چشم از جهان فرو بست و در آرامستان

تخت فولاد اصفهان، تکیه میر به خاک سپرده شد. درباره این شاعر و سراینده بختیاری، کارهای متعددی انجام شده است. به برخی از آنها اشاره می‌شود:

۱- منتخباتی از اشعار شاعر فرزانه داراب افسر بختیاری، مقدمه: عبدالحسنی سپنتا، کتاب فروشی مشعل اصفهان.

۲- کتاب یک جرعه از خیال، اثر دکتر عباس قنبری عدیوی، انتشارات مرید شهر کرد، سال ۱۳۸۵ هـ.ش. که در فصل دوم اثر، دو مقاله درباره شعر و اندیشه داراب افسر را با عنوان: یک جرعه از خیال و داراب افسر، پیش‌گام مرده‌ای گویش بختیاری تالیف کرده‌اند.

۳- آهنگ که سالان کتابی است که سیدمسعود رضوی در سال ۱۳۹۰ هـ.ش.، درباره داراب افسر بختیاری و اشعار وی نوشته است.

۴- دیوان داراب افسر بختیاری، در سال ۱۳۸۲ هـ.ش. در انتشارات آنزان تهران.

۵- ترانه‌های محلی (بختیاری)، داراب افسر بختیاری، در سال ۱۳۷۶ هـ.ش. در انتشارات دنیای کتاب تهران.

۶- دیوان داراب افسر، به کوشش حسین افسر بختیاری، انتشارات جهان‌بین فرخ شهر.

هم چنین شعر و اندیشه استاد داراب ریسی بختیاری از شاعران و گویندگان ارجمند عصر ما هم قابل تأمل و بررسی است. نخستین بار که کتاب گران‌سنگ گلبانگ بختیاری را منتشر کردند، موجی از امید برای دوست‌داران شعر و ادب بومی‌سرا، در منطقه بختیاری برخاست. این حرکت

را علاقه‌مندان و دوست‌داران این حوزه همچنان ادامه می‌دهند. این اثر و دیگر آثار ایشان، بارها تجدید چاپ شده و در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفت. از جمله آثار داراب ریسی به شرح زیر است:

- ۱- مجموعه اشعار آوای ایل، سال ۱۳۷۲ هـ.ش. انتشارات ناظر.
 - ۲- دوبیتی‌های بختیاری، سال ۱۳۷۵ هـ.ش. انتشارات ایل شهر کرد.
 - ۳- گلپانک بختیاری، سال ۱۳۷۰ هـ.ش. انتشارات ایل شهر کرد (پس از انتشار این اثر از طریق انتشارات عشایری).
- امیدوارم این اثر مورد پسند دوست‌داران شعر و فرهنگ بختیاری واقع شود. لازم می‌دانم مراتب تشکر و کارکنان انتشارات نیوشه برای آماده‌سازی و انتشار این کتاب، قدر دانی کم و از استادان و پژوهشگران ارجمند بخواهم که هر گونه قصور و کمبود را به این اثر عفو فرمایند.

ثریا اسلامی‌خو

شهرکرد- ۱۳۹۶